ADMINISTRACION DE JUSTICIA

JDO. PRIMERA INSTANCIA N. 24
PALMA DE MALLORCA

AUTO: 00180/2021

CALLE TRAVESSA D'EN BALLESTER, Nº 20-1º DE PALMA DE MALLORCA. -
Teléfono: 971 219 237 -, Fax: 971 219 198.-
Correo electrónico: instancia24.palmademallorca@justicia.es
Equipo/usuario: ICR Modelo: 0615K0
N.I.G.: 07040 42 1 2019 0015446

ORD PROCEDIMIENTO ORDINARIO 0000542 /2019-1

Procedimiento origen: /
Sobre OTRAS MATERIAS
DEMANDANTE D/ña. CENTRAL SANTA LUCIA L.C
Procurador/a Sr/a. CRISTINA SAMPOL SCHENK
Abogado/a Sr/a.
DEMANDADO, DEMANDADO, DEMANDADO D/ña. MELIA HOTELS INTERNATIONAL SA, REPUBLICA DE CUBA, GAVIOTA SA
Procurador/a Sr/a. RUTH MARIA JIMENEZ VARELA,
Abogado/a Sr/a.

INTERLOCUTÒRIA Nº 180/2021

Palma a 3 de maig de 2021

ANTECEDENTS DE FET

PRIMER.- El dia 3 de juny de 2019 es va presentar davant aquest Jutjat, per part de la Procuradora dels Tribunals Sra. Cristina Sampol Schenk, en representació de CENTRAL SANTA LUCIA L.C., demanda de Judici Ordinari núm. 542/2019 dirigida contra MELIA HOTELS INTERNATIONAL S.A.

SEGON.- Admesa a tràmit la demandada, i dins el termini previst a la llei, la part demandada va interposar una declinatòria per falta de jurisdicció i competència internacional d'aquest jutjat.

De dita petició es va donar trasllat a la part actora, la qual va contestar al·legant que aquest jutjat sí que tenia jurisdicció i competència per conèixer del plet conforme a les normes de la LOPJ i dels tractats internacionals subscrits per Espanya.

El dia 2 de setembre de 2019 aquest Jutjat va dictar una Interlocutòria on declarava la seva falta de jurisdicció i competència per conèixer del procediment.

La citada resolució va ser recorreguda en apel·lació i revocada per la Interlocutòria dictada per l'APIB el dia 18 de març de 2020.

Firmado por: MARGALIDA VICTORIA CRESPI SERRA
03/05/2021 13:51
Minerva

Firmado por: SANTIAGO COZAR GARCIA
03/05/2021 14:03
Minerva

Código Seguro de Verificación E04799402-MI:3rPC-zQ93-AW3F-qzKz-K Puede verificar este documento en https://www.administraciondejusticia.gob.es

TERCER.- Acordada la continuació del procediment, es va donar trasllat a la part demandada per a contestar a la demanda. Dins el termini concedit, Melià va presentar un escrit on, entre altres qüestions i oposant-se a l'estimació de la demanda, al·legava una excepció de falta de litisconsorci passiu necessari.

Arribada la data fixada per a la celebració de l'Audiència Prèvia al judici, el 24 de novembre de 2020, es procedí a examinar les excepcions processals plantejades per la part demandada. Conforme a l'ordre previst a la LEC, en primer lloc es resolgué l'excepció de falta de litisconsorci passiu necessari plantejada per Melià a la seva contestació. Aquesta excepció va ser estimada a la vista, si bé per la seva complexitat i amb l'objecte de protegir el dret de defensa de les parts s'acordà dictar una interlocutòria motivant detalladament els arguments de la decisió judicial. Estimada l'excepció mitjançant la Interlocutòria dictada el dia 30 de novembre de 2020, s'acordà requerir a Central Santa Lucia per a que ampliés la seva demanda dirigint-la contra l'Estat de Cuba i la societat Gaviota S.A.

La citada resolució no va ser recorreguda dins el termini legal, de manera que va esdevenir ferma.

QUART.- El dia 5 de gener de 2021, i en compliment al resolt per aquest Jutjat, la part actora va presentar un escrit d'ampliació de la demanda dirigint-la contra la República de Cuba i Gaviota S.A.

Presentada l'ampliació, el dia 11 de gener de 2021 es va dictar una Providència en la que, detectada d'ofici una possible falta de jurisdicció i competència internacional per part d'aquest Jutjat per a conèixer del present procediment, es donava trasllat a totes les parts per a que al·leguessin el que al seu dret convingués.

Per altra banda, en aquesta mateixa data es va dictar una altra Providència en la que s'acordava comunicar l'existència del present procediment al Ministeri d'Assumptes Exteriors i Cooperació per a que emetés l'informe previst a l'art. 27.2 de la Llei 29/2015, de Cooperació Jurídica Internacional en Matèria Civil.

CINQUÉ.- Dins el termini concedit, Central Santa Lucía va presentar un escrit en el que defensava la competència

internacional i la jurisdicció d'aquest Jutjat per conèixer del procediment.

Per la seva banda, el Ministeri Fiscal i Melià presentaren dos escrits en els que al·legaven que aquest Jutjat no tenia ni jurisdicció ni competència internacional per al coneixement del plet.

Per altra part, la República de Cuba i Gaviota S.A. no varen presentar cap escrit dins el termini concedit.

Finalment, el Ministeri d'Assumptes Exteriors i Cooperació va presentar el dia 9 d'abril de 2021 l'informe requerit, on argumentava que la nacionalització de béns acordada per l'Estat Cubà a l'any 1960 era un acte *iuri imperii* protegit per la immunitat de jurisdicció davant els Jutjats i Tribunals espanyols, mentre que, a falta de més dades, s'entenia que les relacions contractuals entre Melià i la societat Gaviota S.A. sí que podien ser sotmeses a la jurisdicció d'aquest Jutjat.

SISÈ.- Presentats els anteriors escrits, es varen deixar les actuacions pendents de resolució.

FONAMENTS DE DRET

PRIMER.- Respecte de la jurisdicció dels Jutjats i Tribunals espanyols, l'art. 36 LEC disposa que "*1. La extensión y límites de la jurisdicción de los tribunales civiles españoles se determinará por lo dispuesto en la Ley Orgánica del Poder Judicial y en los tratados y convenios internacionales en los que España sea parte.*

2. Los tribunales civiles españoles se abstendrán de conocer de los asuntos que se les sometan cuando concurra en ellos alguna de las circunstancias siguientes:

1.ª Cuando se haya formulado demanda o solicitado ejecución respecto de sujetos o bienes que gocen de inmunidad de jurisdicción o de ejecución de conformidad con la legislación española y las normas de Derecho Internacional Público.

2.ª Cuando, en virtud de un tratado o convenio internacional en el que España sea parte, el asunto se encuentre atribuido con carácter exclusivo a la jurisdicción de otro Estado.

3.ª Cuando no comparezca el demandado emplazado en debida forma, en los casos en que la competencia internacional de los

tribunales españoles únicamente pudiera fundarse en la sumisión tácita de las partes".

Per la seva banda, l'art. 21 LOPJ estableix que "*1. Los Tribunales civiles españoles conocerán de las pretensiones que se susciten en territorio español con arreglo a lo establecido en los tratados y convenios internacionales en los que España sea parte, en las normas de la Unión Europea y en las leyes españolas. 2. No obstante, no conocerán de las pretensiones formuladas respecto de sujetos o bienes que gocen de inmunidad de jurisdicción y de ejecución de conformidad con la legislación española y las normas de Derecho Internacional Público*".

En el present cas, després que s'estimés l'excepció de falta de litisconsorci passiu necessari plantejada per la part demandada i que, per aquesta causa, l'actora ampliés la seva demanda resulta que en el present procediment s'ha formulat demanda contra l'Estat de Cuba.

La immunitat de jurisdicció es troba regulada actualment, dins el nostre dret intern, a la LO 16/2015 i, segons l'art. 2 de la citada norma, és definida com la "*prerrogativa de un Estado, organización o persona de no ser demandado ni enjuiciado por los órganos jurisdiccionales de otro Estado*".

L'art. 4 de la LO 16/2015 proclama que "*Todo Estado extranjero y sus bienes disfrutarán de inmunidad de jurisdicción y ejecución ante los órganos jurisdiccionales españoles, en los términos y condiciones previstos en la presente Ley Orgánica*".

Seguint amb la tendència doctrinal i jurisprudencialment establerta en el marc del dret internacional, l'Estat espanyol ha decidit regular la immunitat de jurisdicció dins una concepció relativa o restringida, conforme a la qual no tots els actes dels Estats es troben protegits per la immunitat de jurisdicció. Dins aquest context, la doctrina i la jurisprudència han vingut distingint entre els actes que són una manifestació de la sobirania de cada país (*acta iuri imperii*) i els que es deriven d'una activitat de caràcter privat (*acta iure gestionis*). D'entre aquests dos tipus d'actes, només els *iuri imperii* es poden considerar realitzats dins el marc de la immunitat de la que gaudeixen els Estats i els seus béns.

D'acord amb aquesta doctrina, a la Secció Segona del Capítol I del Títol I de la LO 16/2015, arts. 9 a 16, es

regulen una sèrie d'excepcions a la immunitat de jurisdicció dels Estats estrangers.

Dins d'aquestes excepcions, a l'art. 9 de la citada llei es disposa que "*1. El Estado extranjero no podrá hacer valer la inmunidad ante los órganos jurisdiccionales españoles en relación con procesos relativos a transacciones mercantiles celebradas por dicho Estado con personas físicas o jurídicas que no tengan su nacionalidad, salvo en los siguientes supuestos:*

a) Cuando se trate de una transacción mercantil entre Estados; o

b) Cuando las partes hayan pactado expresamente otra cosa.

2. No se considerará que un Estado extranjero es parte en una transacción mercantil cuando quien realiza la transacción sea una empresa estatal o una entidad creada por dicho Estado, siempre que dicha empresa o entidad esté dotada de personalidad jurídica propia y de capacidad para:

a) Demandar o ser demandada; y

b) Adquirir por cualquier título la propiedad o posesión de bienes, incluidos los que este Estado le haya autorizado a explotar o administrar y disponer de ellos".

Descrit el marc legal aplicable al cas concret, pertoca ara analitzar si ens trobem davant un cas en el que la demanda presentada per Central Santa Lucía afecta a pretensions protegides per la immunitat de jurisdicció, per anar dirigides contra un Estat o els seus béns.

Per a resoldre la controvèrsia resulta necessari tornar a reproduir els fets que sustenten les pretensions de la part actora i que varen quedar reflectits a la Interlocutòria dictada per aquest Jutjat el dia 2 de setembre de 2019, on es recollia que:

"*Central Santa Lucía és una societat nord americana successora de l'entitat Santa Lucía Company S.A. i de la societat civil Sánchez Hermanos. Aquestes dues empreses eren propietàries i explotadores d'uns terrenys situats al nord de l'illa de Cuba, a una zona coneguda com "Ingenio Santa Lucía". Amb aquest nom també es coneixia l'activitat desenvolupada per les anteriors societats, relativa a l'explotació de la canya de sucre.*

El dia 1 de gener de 1959, després d'una revolució, es va instaurar a Cuba un nou règim polític d'inspiració marxista-leninista. El nou govern cubà, presidit per Fidel Castro, va decidir nacionalitzar tots els béns i empreses de persones naturals o jurídiques de nacionalitat cubana o constituïdes

d'acord amb la llei cubana mitjançant l'aprovació de la Llei 890, publicada el dia 15 d'octubre de 1960. Aquesta llei s'aprovà dins el marc d'una política estatal d'abolició global de la propietat privada.

L'aplicació d'aquesta llei provocà que, de manera il·legítima segons el dret internacional, l'Estat Cubà confisqués els terrenys propietat de Santa Lucía Company S.A. i Sánchez Hermanos, que a partir d'aquells moments passaren a ser propietat de Cuba.

Melià Hotels, aprofitant-se conscientment d'aquest acte il·legítim, obtingué de l'estat Cubà una autorització per gestionar i explotar els terrenys situats a Playa Esmeralda (integrats dins la zona "Ingenio Santa Lucía"). Aquests terrenys actualment són propietat d'una societat anomenada Gaviota S.A., que és propietat de l'Estat Cubà. En el marc d'aquesta explotació s'han construït a Playa Esmeralda els hotels Sol Rio y Luna Mares i Paradisus Rio de Oro. Melià ha estat obtenint beneficis econòmics per aquesta explotació il·legítima durant els darrers 20 anys, tot i les reclamacions de les empreses i les famílies a les que es confiscaren els terrenys sobre els que exerceix la seva activitat empresarial.

L'anterior situació ha provocat que Melià hagi obtingut un enriquiment amb causa il·lícita durant tot el temps que ha durat i que durarà la seva activitat hotelera a Playa Esmeralda. Per aquest motiu, els beneficis obtinguts per la demandada han de ser considerats com fruits derivats d'una possessió exercitada amb mala fe, als efectes de l'art. 455 CC espanyol.

En conseqüència, Central Santa Lucía té dret a obtenir de la demandada una quantitat equivalent als fruits, és a dir als beneficis econòmics, que aquesta ha obtingut durant els darrers cinc anys per l'explotació dels hotels situats a Playa Esmeralda".

S'ha de recordar també que a la citada resolució aquesta jutjadora argumentà que:

"Analitzada la demanda i els seus fonaments, aquesta jutjadora aprecia que totes les pretensions que la part actora es basen en una premissa bàsica, a saber, la il·licitud de l'acte a través del qual Cuba nacionalitzà els terrenys propietat de les empreses Santa Lucía Company S.A. i Sánchez Hermanos situats a Playa Esmeralda, que a partir d'aquell moment passaren a ser titularitat de l'Estat.

Així, el motiu pel qual Melià ha obtingut l'enriquiment amb causa il·lícita que ha generat el dret de la part actora a reclamar-li els fruits obtinguts per l'explotació hotelera que aquesta empresa exerceix a Cuba, segons la demanda, prové de que la demandada de manera conscient s'està aprofitant econòmicament d'una confiscació de béns duta a terme en contra de les normes del dret internacional i, per tant, feta de forma il·lícita. El fet que converteix en injust o derivat d'una causa il·lícita l'enriquiment de Melià objecte de controvèrsia és la pròpia il·licitud de l'acte en virtut del qual Cuba va adquirir la propietat dels terrenys sobre els que la demandada realitza la seva activitat hotelera, no els negocis jurídics concrets que posteriorment Cuba hagi celebrat sobre dits terrenys.

D'aquesta manera, la valoració com a il·lícit de l'acte de nacionalització que provocà que els terrenys controvertits passessin a ser propietat de l'Estat Cubà és un requisit previ i fonamental en la formulació de les pretensions de Central Santa Lucía.

En conseqüència, tal i com està formulada la demanda, la resolució del present procediment haurà de passar necessàriament per l'anàlisi i valoració d'aquest acte de nacionalització (o de confiscació segons la demanda) i de la seva validesa i legitimitat jurídica. En aquest sentit, només podrà considerar-se que Melià ha obtingut un enriquiment amb causa il·lícita o està duent a terme una possessió amb mala fe si amb caràcter previ es valora jurídicament la il·licitud de l'acte que serveix de fonament al vincle o contracte en virtut del qual la demandada ha adquirit l'autorització de l'Estat Cubà per explotar els terrenys situats a Playa Esmeralda. Com que Melià ha estat autoritzada per l'Estat Cubà per explotar els citats terrenys perquè és aquest Estat el propietari dels mateixos, l'acte a valorar en el cas concret haurà de ser necessàriament el que generà aquest dret de propietat, és a dir, la nacionalització, no els celebrats amb posterioritat.

En conseqüència, no resulta aplicable al cas concret l'excepció de la immunitat de jurisdicció prevista a l'art. 9 LO 16/2015, per no ser el fonament principal del present plet relatiu a transaccions mercantils.

D'acord amb el que s'acaba d'exposar, tot i que la demanda de Central Santa Lucía ha estat dirigida contra una persona jurídica privada domiciliada a Mallorca que ha obtingut una autorització per explotar uns terrenys propietat de Gaviota S.A., una societat propietat de l'Estat Cubà, resulta que el fonament principal de les pretensions de la part actora no són

els negocis jurídics concrets que hagin pogut concertar Melià i Gaviota o les seves relacions mercantils. Així, el vertader fonament de la demanda que ha donat lloc a aquest plet és la declaració d'il·licitud del títol de propietat que Cuba ostenta sobre els terrenys de Playa Esmeralda, on Melià explota dos hotels, i la responsabilitat en que hagi pogut incórrer la demandada per lucrar-se de dits terrenys tot i conèixer la forma en que aquests varen passar a ser propietat de l'Estat Cubà.

La pròpia part actora reconeix a la seva demanda que l'acte en virtut del qual Cuba nacionalitzà els terrenys propietat de Santa Lucía Company S.A. i Sánchez Hermanos situats a Playa Esmeralda, independentment de la seva legitimitat, és una expressió de la seva sobirania.

D'aquesta manera, d'acord amb l'argumentat fins ara, resulta que les pretensions exercitades per la part actora a la seva demanda es fonamenten en la valoració jurídica d'actes realitzats per un subjecte protegit per la immunitat de jurisdicció, Cuba, en el marc de la seva sobirania. Per tant, per aplicació del disposat a l'art. 21 LOPJ, els Tribunals Civils espanyols no tenen jurisdicció per conèixer de la demanda que ha donat lloc al present plet.

A més, resulta que en el present cas ens trobem també davant una demanda on s'exerciten pretensions relatives a un bé propietat d'un Estat i que, per tant, ostenta també immunitat de jurisdicció.

En aquest sentit, tal i com es desenvoluparà més detalladament al següent Fonament de Dret, Central Santa Lucia reclama amb la seva demanda la protecció d'un dret de propietat o de possessió respecte d'un bé propietat de l'Estat Cubà. Així, la demanda de la part actora es fonamenta en el següent l'argument: que com que va ser privada de la seva propietat respecte dels terrenys situats a Playa Esperanza de manera il·lícita, els seus drets dominicals o de possessió sobre aquests terrenys no han deixat d'existir, fet que la legitima per reclamar a Melià, com actual posseïdora de mala fe dels mateixos, els fruits percebuts per dita possessió.

En conseqüència, resulta que la viabilitat de les pretensions de Central Santa Lucia passa necessàriament per l'atribució a aquesta d'un dret de caràcter possessori o dominical sobre un bé immoble propietat de l'Estat Cubà.

Posant aquest fet en relació amb les consideracions fetes anteriorment respecte de la naturalesa d'acte iurii imperium

de la nacionalització dels terrenys sobre els que l'actora fonamenta les seves pretensions, no queda més que considerar també que els Tribunals civils Espanyols no tenen jurisdicció per conèixer del present plet, per fonamentar-se el mateix en pretensions dirigides contra béns propietat d'un Estat.

En conseqüència, la declinatòria per falta de jurisdicció dels Tribunals civils espanyols plantejada per la part demandada ha de ser estimada".

Al Fonament de Dret Segon de la citada resolució s'argumentava que:

"En primer lloc, ja s'ha descrit al Fonament de Dret anterior que la demanda de Central Santa Lucía descansa sobre dues premisses bàsiques, a saber, que Cuba obtingué la propietat dels terrenys de la zona de Playa Esmeralda de manera il·lícita a través d'un procés de confiscació contrari a les normes del Dret Internacional i que Melià conscientment s'aprofità d'aquesta situació per aconseguir el permís de Cuba per explotar dos hotels situats a Playa Esperanza, obtenint així de manera il·lícita fruits en forma de beneficis econòmics. Ara bé, l'actora no es limita a la seva demanda a posar de manifest aquesta situació que considera injusta o il·lícita, sinó que reclama a Melià, com a actual posseïdora dels terrenys de Playa Esmeralda, que li entregui els beneficis que ha obtingut durant els darrers cinc anys explotant els hotels situats a dits terrenys, per ser els mateixos fruits resultants d'un enriquiment amb causa il·lícita.

Per a poder declarar que l'actora té dret a rebre alguna quantitat de Melià amb fonament als fets relatats a la demanda resulta necessari determinar que Central Santa Lucía ostenta algun tipus de dret o títol que justifica el pagament que reclama. En aquest sentit, el simple fet que Melià estigui exercitant presumptament una possessió de mala fe no faculta a qualsevol tercer a reclamar amb fonament a aquesta situació, sinó que per arribar a aquesta segona fase, la d'obtenir un pronunciament de condemna a favor, es precisa que qui reclama ostenti algun títol que ho justifiqui. Aquest títol, d'acord amb la demanda, només pot consistir en la condició que té l'actora de successora de les entitats Santa Lucía Company S.A. i Sánchez Hermanos, és a dir, les propietàries dels terrenys objecte de controvèrsia en el moment en que Cuba els nacionalitzà i passà a ser el seu propietari. Per tant, l'únic argument que pot legitimar a la part actora per reclamar un pagament a la demandada pels fets relatats a la demanda que ha donat lloc a aquest plet és la reivindicació d'un dret de

propietat o de possessió que a dia d'avui s'hauria de considerar subsistent, a causa de la naturalesa il·lícita de l'acte de nacionalització en virtut del qual Cubà adquirí el seu actual títol dominical, i que ha estat vulnerat per Melià o perjudicat per la seva activitat empresarial.

Així, l'única manera de que aquesta jutjadora pugui estimar les pretensions de Central Santa Lucía serà que, prèviament, es faci una valoració jurídica dels drets de propietat o de possessió que l'actora ostenta sobre els terrenys de Playa Esmeralda, doncs aquests drets són l'única base que permetria que es condemnés a Melià a pagar algun tipus de quantitat a Central Santa Lucía a causa de les pretensions exercides amb la demanda".

Per altra banda, a la Interlocutòria dictada el dia 30 de novembre de 2020, on es resolia l'excepció de falta de litisconsorci passiu necessari plantejada per la part demandada, s'exposaren, com a bases de l'estimació de dita excepció, les següents conclusions:

"Com ja s'ha exposat, l'acció plantejada per Central Santa Lucia contra Melià és la d'enriquiment injust. El TS ha fet un desenvolupament jurisprudencial d'aquesta acció, que no es troba regulada expressament al nostre Ordenament Jurídic. Així, a la STS de 18 de setembre de 2015 es disposa que "Como único motivo se alega la infracción de las normas del ordenamiento jurídico y de la jurisprudencia aplicables, con infracción del artículo 7 del Código Civil y de la reiterada doctrina jurisprudencial para la apreciación del enriquecimiento injusto objeto del recurso; así como aplicación indebida o errónea de los artículos 434 , 451 , 455 , 1887 , 1943 , 1945 , 1947 del mismo código. Alega infracción de la doctrina de esta Sala y contradicción entre Audiencias Provinciales para justificar el interés casacional.

Esta Sala, en numerosas sentencias - las citadas por la parte recurrente y otras muchas-, entre ellas la núm. 603/2007, de 25 mayo , con cita de las de 19 diciembre 1996 , 24 marzo 1998 y 30 mayo 1998 , sostiene que «... el enriquecimiento sin causa debe ser apreciado cuando se da la inexistencia de causa en el desplazamiento patrimonial..., y se da justa causa al existir una situación jurídica que autoriza las pretensiones del demandante, bien por disposición legal o porque ha mediado un negocio jurídico válido y eficaz que justifica su reclamación» . En el caso enjuiciado por esta última sentencia, la Sala entiende que es necesario «acudir a la justicia económica, que impide enriquecimientos injustificados con evidente lesión patrimonial del sujeto que resulta perjudicado, y si bien esta Sala de Casación Civil

tiene declarado que una excesiva generalización de la doctrina del enriquecimiento injusto puede crear riesgos para la seguridad jurídica, su aplicación ha de llevarse a cabo en supuestos concretos, (...) y la restitución que su apreciación conlleva, constituye postulado de justicia efectiva y tutela corresponsal, sucediendo que en este supuesto la justa causa se tornó injusta por los aconteceres sucedidos y que han quedado estudiados, ajenos a la voluntad del recurrente» .

Como dice la sentencia de 14 de diciembre de 1994 «para la aplicación de la institución del enriquecimiento injusto no es necesario que exista negligencia, mala fe o un acto ilícito por parte del demandado como supuestamente enriquecido, sino que es suficiente el hecho de haber obtenido una ganancia indebida, lo que es compatible con la buena fe (Sentencias de 23 y 31 marzo 1992 y 30 septiembre 1993 , entre otras) y, por otro lado, la existencia de dolo o mala fe por parte del demandado, que podrá dar lugar a la exigencia de otro tipo de responsabilidades, no basta, por sí sola, para dar vida a la figura del enriquecimiento sin causa, si no concurren todos los requisitos que condicionan su existencia...»".

A la STS de 7 d'abril de 2016 es realitza també un interessant anàlisis de la institució de l'enriquiment injust. Així, es aquesta resolució s'estableix que "En relación con la acción de enriquecimiento injusto, tiene declarado esta Sala (además de las citadas, sentencias 387/2015, de 29 de junio , 467/2012, de 19 de julio , 295/2012, de 17 de mayo , 859/2011, de 7 de diciembre , 887/2011, de 25 de noviembre , y 529/2010, de 23 de julio , entre las más recientes), que dicha institución, arraigada en la jurisprudencia desde Las Partidas como principio general del derecho, tiene su razón jurídica en la atribución patrimonial no justificada, de tal manera que, como declara el § 812 del BBG alemán, «quien obtiene algo sin causa jurídica por la prestación de otro o de cualquier otra forma a costa del mismo, está obligado para con él a la restitución».

Por tanto, analizando sus presupuestos, la jurisprudencia ha declarado con reiteración (sentencia 887/2011, de 25 de noviembre , con cita de la 529/2010, de 23 de julio) que «los requisitos para apreciar una situación de injusto enriquecimiento son, en primer lugar, el enriquecimiento de una persona, como incremento patrimonial; en segundo lugar, el correlativo empobrecimiento de la otra parte, como pérdida o perjuicio patrimonial; en tercer lugar, inexistencia de causa que justifique la atribución patrimonial del enriquecido, presupuesto que no se da cuando media una relación jurídica que la fundamente: carácter de subsidiariedad que se ha destacado jurisprudencialmente (así, sentencias de 4 de noviembre de 2004 y 24 de junio de 2010 , que cita otras

anteriores). La misma sentencia sostiene que el enriquecimiento sin causa supone una subsidiariedad que implica la falta de causa que justifique la atribución patrimonial y si ésta se ha hecho a plena voluntad y a sabiendas por el autor, no puede luego ampararse en una falta de causa».

Como también recuerda la sentencia 162/2008, 29 de febrero , no cabe apreciar enriquecimiento injusto cuando el beneficio patrimonial de una de las partes es consecuencia de pactos libremente asumidos, debiendo exigirse para considerar un enriquecimiento como ilícito e improcedente que el mismo carezca absolutamente de toda razón jurídica, es decir, que no concurra justa causa, entendiéndose por tal una situación que autorice el beneficio obtenido, sea porque existe una norma que lo legitima, sea porque ha mediado un negocio jurídico válido y eficaz. Según una de las últimas sentencias de esta Sala que analiza en profundidad esta figura «[n]o hay tal falta de causa cuando la atribución patrimonial corresponde a una relación jurídica patrimonial o a un precepto legal, pues cuando existe un contrato válido o cuando el legislador, por razones de interés social, tolera consecuencias en casos concretos, no puede sostenerse que los beneficiados indirectamente por ella se enriquezcan injustamente» (sentencia 387/2015, de 29 de junio)".

Per tant, d'acord amb la jurisprudència del TS, una condició bàsica per a que l'acció plantejada per Central Santa Lucía pugui prosperat és la prèvia declaració de la il·licitud del títol de propietat que l'Estat de Cuba ostenta sobre els terrenys de Playa Esmeralda. Només la il·licitud d'aquest títol podria provocar la consideració dels beneficis que Melià obté per l'explotació d'aquests terrenys com a constitutius d'un enriquiment injust o sense causa. Això és així, seguint amb la doctrina del TS, perquè si no es declara il·lícit el títol de propietat que Cuba ostenta sobre els terrenys objecte d'aquest plet totes les relacions comercials que existeixen entre Melià i aquest estat es trobaran emparades per aquest títol dominical, resultant per tant contractes derivats d'un negoci jurídic vàlid i eficaç, és a dir, incompatible amb una acció d'enriquiment injust.

En conseqüència, el fet controvertit bàsic sobre el que descansa aquest plet, tal i com ja es va fer notar a la Interlocutòria dictada el dia 2 de setembre de 2019, res té a veure amb l'activitat que la demandada duu a terme a Playa Esmeralda, sinó que radica en la valoració com a il·lícit del títol de propietat de l'Estat de Cuba. Així, com ja s'ha exposat, només aquesta declaració podria portar a considerar que el negoci jurídic en virtut del qual Melià explota hotels

a Playa Esmeralda no es fonamenta en una justa causa als efectes de l'aplicació de la institució de l'enriquiment injust.

Per altra banda, com ja es va exposar també a la Interlocutòria del 2 de setembre de 2019, la premissa sobre la que descansa l'acció plantejada per Central Santa Lucia és la condició de l'actora de legítima propietària dels terrenys de Playa Esmeralda. Aquesta premissa xoca frontalment contra el dret de propietat que Cuba ostenta sobre aquests terrenys en virtut de la nacionalització feta a l'any 1960. Per tant, l'Estat de Cuba resulta també interpel·lat per aquesta atribució que fa l'actora d'un dret real incompatible amb la seva propietat sobre Playa Esmeralda. En aquest sentit, l'estimació de la demanda plantejada per Centra Santa Lucia exigiria necessàriament la formulació d'un pronunciament judicial contradient el títol de Cuba sobre aquests terrenys".

Al Fonament de Dret Tercer de la citada resolució s'exposava que:

"En el present cas, la resolució de la demanda plantejada per Central Santa Lucía és evident que afectarà de manera directa els interessos de l'Estat de Cuba i de la societat Gaviota S.A., propietat també de Cuba, com a actual titular dels terrenys de Playa Esmeralda. Així, la part actora fonamenta la seva acció, segons s'ha vist, en l'atribució d'un dret real sobre els terrenys de Playa Esmeralda que resulta contradictori i totalment incompatible amb el títol de domini que Cuba ostenta sobre dits terrenys. De la mateixa manera, pretén l'actora, com també s'ha exposat ja, una declaració d'il·licitud del mencionat títol.

Conforme a la jurisprudència citada, resulta incompatible amb la figura del litisconsorci passiu necessari celebrar un procediment judicial que té per objecte analitzar la licitud d'un acte d'adquisició de la propietat sense cridar a la persona que va executar aquest acte. També resulta impossible reconèixer a la demandada un dret real que justifiqui les seves pretensions i que resulta contradictori del dret de propietat de l'Estat Cubà sense cridar a aquest, com a vigent propietari del títol que es contradiu, per a que pugui ser escoltat al procediment i exercitar les actuacions o manifestacions que consideri necessàries per a defensar el seu títol de propietat.

Per aquest motiu, la tramitació del present procediment no pot continuar sense que siguin cridats al mateix com a parts demandades Cuba i Gaviota S.A.".

Els arguments que s'acaben de reproduir segueixen reflectint plenament el criteri d'aquesta jutjadora, de manera que es fa una remissió completa als mateixos en aquesta resolució per evitar reiteracions.

SEGON.- D'acord amb l'exposat anteriorment, en el present plet ens trobem amb una demanda dirigida contra l'Estat de Cuba en la que el fet controvertit principal a resoldre per a la seva estimació és la licitud del títol de propietat que aquest Estat ostenta sobre els terrenys de Playa Esmeralda, situats a Cuba i que varen ser adquirits a través d'un acte de nacionalització realitzat a l'any 1960 sota l'empara de la Llei 890.

Aquest mateix criteri, relatiu a la necessitat de valorar la licitud del títol de propietat de Cuba sobre els terrenys objecte de controvèrsia per a resoldre el plet, va ser recollit a la Interlocutòria dictada per l'APIB el dia 18 de març de 2020, on es disposa que *"Siendo ello así, como se destaca en la resolución apelada, no puede obviarse que el análisis de la pretensión actora exige inexcusablemente y como cuestión de fondo el examen de la decisión de nacionalización de bienes -"confiscación" en términos empleados en la demanda- y de su licitud por aplicación del Derecho internacional. Ningún pronunciamiento puede hacerse de la conducta de la demandada generadora según la actora de su derecho sin examinar ese acto que en su día llevó a efecto el Estado extranjero".*

Després de formular aquest argument, l'APIB considerà que, tot i així, aquest Jutjat sí que tenia jurisdicció per a resoldre la demanda presentada per Central Santa Lucía perquè l'Estat Cubà no era part demandada en el procediment ni tampoc s'havia realitzat cap reclamació davant aquest Estat o els seus béns.

Com ja s'ha exposat, aquesta situació ha canviat després de l'estimació de l'excepció de falta de legitimació passiva necessària plantejada per Melià, resultant que ara la República de Cuba ostenta la condició de part demandada en el plet. A més, precisament s'ha procedit a acordar la crida de Cuba al plet a causa de la impugnació del seu títol de propietat sobre els terrenys de Playa Esmeralda.

Per aquest motiu, ha de decaure l'al·legació de la part actora en relació a que l'APIB ja va declarar amb força de cosa jutjada que aquest Jutjat té jurisdicció per conèixer del present plet. Així, com ja s'ha vist, la decisió de l'APIB es

va fonamentar en que la República de Cuba no tenia la condició de part demandada en aquest plet, cosa que ara ha canviat. Per tant, cap efecte de cosa jutjada existeix sobre el que és objecte d'aquesta resolució.

S'ha de tenir en compte que la Interlocutòria on s'apreciava la falta de litisconsorci passiu no ha estat recorreguda per cap de les parts personades al procediment a través dels mitjans expressament previstos a la LEC, de manera que ha esdevingut ferma i ja no pot ser ni discutida ni revocada. En aquest sentit, una vegada no es va interposar recurs contra la resolució, cap rellevància processal poden tenir les manifestacions contràries a dita resolució incloses a l'escrit d'ampliació de demanda presentat per la part actora. Si central Santa Lucía volia fer valer aquests arguments ho hauria d'haver fet a través de la interposició d'un recurs. Així, resulta ferm l'argument on s'exposa que la demanda presentada per Central Santa Lucía només pot ser resolta si la República de Cuba actua com a part demandada en el procediment, per la seva condició de titular del dret dominical objecte de controvèrsia. Seguint aquest argument, resulta impossible separar l'anàlisi de la jurisdicció i competència d'aquest Jutjat respecte l'acció plantejada contra Melià i Gaviota S.A. i l'exercitada contra l'Estat de Cuba. Per aquest motiu, si es procedeix l'apreciació de la falta de jurisdicció respecte l'acció plantejada contra Cuba s'hauria de decretat l'arxiu del procediment, per la condició que ostenta aquest Estat de litisconsort necessari.

D'acord amb el que s'acaba d'exposar, no poden ser acollides les al·legacions de Central Santa Lucía en relació a la intranscendència del present procediment per a l'Estat Cubà i que no era necessària l'ampliació de la demanda contra aquest Estat. La necessitat d'aquesta ampliació ha estat declarada en una resolució ferma contra la que la part actora, i tot poder-ho fer, no va interposar cap recurs. Feta l'ampliació i dirigida la demanda contra l'Estat de Cuba, resulta més que evident la transcendència del procediment respecte d'aquest Estat, més enllà de la decisió que el mateix pugui prendre a l'hora de personar-se o no a la causa.

Per tant, en aquest moment sí que és dona la premissa regulada a l'art. 51 de la LO 16/2015, que disposa que "*A los efectos de la presente Ley Orgánica, se entenderá que se ha incoado un proceso ante los órganos jurisdiccionales españoles contra cualquiera de los entes o personas que, de conformidad con la presente Ley Orgánica, gozan de inmunidad, si alguno de ellos es mencionado como parte contra la que se dirige el mismo*".

D'aquesta manera, resulta plenament aplicable al cas concret l'art. 49 de la mateixa norma, que estableix que "*Los órganos jurisdiccionales españoles apreciarán de oficio las cuestiones relativas a la inmunidad a las que se refiere la presente Ley Orgánica y se abstendrán de conocer de los asuntos que se les sometan cuando se haya formulado demanda, querella o se haya iniciado el proceso de cualquier otra forma o cuando se solicite una medida ejecutiva respecto de cualquiera de los entes, personas o bienes que gocen de inmunidad conforme a la presente Ley Organica*".

Així, i conforme tot l'argumentat fins ara, resulta que en el present cas s'ha dirigit una demanda contra un Estat, la República de Cuba, que té per objecte la declaració d'il·licitud d'un acte de nacionalització de béns realitzat en aplicació d'una llei dictada per aquest Estat, és a dir un acte reflex de la sobirania del mateix i que per tant ha de ser considerat com a de *iuri imperii*.

Per aquest motiu, s'ha d'arribar a la conclusió que els fets objecte d'aquest plet es troben protegits per la immunitat de jurisdicció que ostenta la República de Cuba conforme a l'art. 4 LO 16/2015, sense que concorri cap excepció de les previstes als arts. 9 a 16 de la mateixa norma. Aquest fet provoca que l'Estat Cubà no pugui ser demandat ni enjudiciat pels òrgans jurisdiccionals espanyols, d'acord amb la definició d'immunitat continguda a l'art. 2 LO 16/2015 i el disposat a l'art. 49 de la citada llei.

Finalment, resulta que la República de Cuba, que no ha contestat al trasllat efectuat per aquest Jutjat, no ha renunciat a la seva immunitat de jurisdicció. Així, segons l'art. 7 LO 16/2015 "*No se interpretará como consentimiento del Estado extranjero al ejercicio de la jurisdicción por órganos jurisdiccionales españoles respecto de un determinado proceso: […] c) La incomparecencia del Estado extranjero en el proceso*".

En conseqüència, d'acord amb les disposicions de la LO 16/2015 i l'establert als arts. 36 LEC i 21 LOPJ, no queda més que declarar la falta de jurisdicció d'aquest Jutjat per a conèixer del present plet.

Una vegada declarada la falta de jurisdicció, no resulta ja necessari entrar a valorar la possible falta de competència internacional d'aquest Jutjat, per ser la jurisdicció una condició prèvia a la competència.

TERCER.- Tot això amb expressa condemna a la part actora al pagament de les costes que aquest incident hagi generat.

PART DISPOSITIVA

Que **HE DE DECLARAR** la falta de jurisdicció dels Tribunals espanyols per a conèixer del present plet i, en conseqüència, decretar el sobreseïment de les presents actuacions.

Tot això amb expressa condemna a la part actora al pagament de les costes que aquest incident hagi generat.

Forma d'Impugnació: Notifiqui's a les parts la present resolució, informant-les de que contra aquesta es pot interposar recurs d'apel·lació dins dels vint dies següents a la seva notificació, que s'interposarà davant aquest òrgan judicial i serà resolta per l'Audiència Provincial de les Illes Balears.

Conforme a la D.A. Quinzena de la L.O.P.J., per a l'admissió del recurs s'haurà d'acreditar haver constituït, al compte de dipòsits i consignacions d'aquest òrgan, un dipòsit de 50 euros excepte que el recurrent sigui beneficiari de justícia gratuïta, el Ministeri Fiscal, l'Estat, la CCAA o una entitat local o organisme depenent.

El dipòsit s'haurà de constituir ingressant la citada quantitat a aquest jutjat, al compte d'aquest expedient, indicant, en el camp "concepte" la indicació "Recurs" seguida del codi "02 Civil-Apel·lació". Si l'ingrés es fa mitjançant transferència bancària s'haurà d'incloure, després del compte referit, separats per un espai, la indicació "recurs" seguida del codi "02 Civil-Apel·lació".

En el cas de que s'hagin de realitzar altres pagaments al mateix compte, s'haurà de verificar un ingrés per cada concepte, fins i tot si aquests obeeixen a altres recursos de la mateixa o distinta classe indicant, en aquest cas, en el camp observacions la data de la resolució recorreguda amb el format DD/MM/AA.

Així ho acorda, mana i signa la Sra. Margalida Victòria Crespí Serra, Magistrada-jutgessa del Jutjat de Primera Instància nº 24 de Palma i del seu partit.- Dono fe.

ADMINISTRACION
DE JUSTICIA

MAGISTRADA-JUTGESSA

La difusión del texto de esta resolución a partes no interesadas en el proceso en el que ha sido dictada sólo podrá llevarse a cabo previa disociación de los datos de carácter personal que los mismos contuvieran y con pleno respeto al derecho a la intimidad, a los derechos de las personas que requieran un especial deber de tutelar o a la garantía del anonimato de las víctimas o perjudicados, cuando proceda.

Los datos personales incluidos en esta resolución no podrán ser cedidos, ni comunicados con fines contrarios a las leyes.